

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA
VHUVHILI (SAL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

LARA 2012

MEMORANDAMU

MARAGA: 80

Memorandamu uyu u na masiatari a 7.

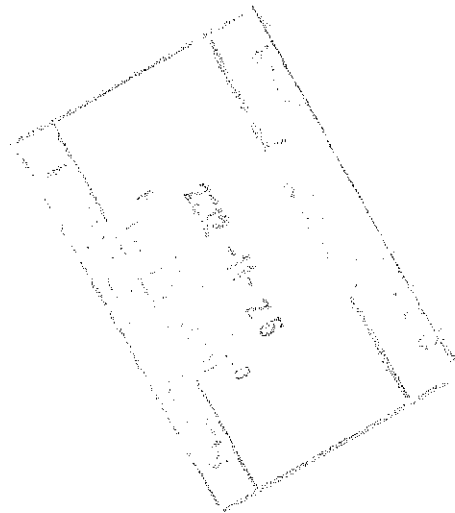
KHETHEKANYO YA A: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA MAANEA (Maraga: 40)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi	Khoudu 1: U sa swikelela
ZWI RE NGOMU NA VHUPULANI (NV) MARAGA: 28	80 – 100% <u>22½ – 28</u> -Zwi re ngomu zwi sumbedza u plesesa thoho zwavhudi. -Mhumbulo i a tokonya nahone yo vhibva. -U pulana na kana mvetomveto zwo bveledza maanea a kumedzeaho.	70 – 79% <u>20 – 22</u> -Zwi re ngomu zwi sumbedza u plesesa thoho zwavhudi vhu kuma. -Mhumbulo ndi ya ntha, nahone i a tendisa. -U pulana na kana mvetomveto zwo bveledza maanea o dizaho, a kumedzeaho.	60 – 69% <u>17 – 19½</u> -Zwi re ngomu zwi sumbedza u plesesa thoho lwo dziaho. -Mhumbulo ndi i takadza, i a tendisa. -U pulana na kana mvetomveto zwo bveledza maanea o dziaho, a kumedzeaho.	50 – 59% <u>14 – 16</u> -Zwi re ngomu zwi sumbedza u plesesa thoho lu fushaho. -Mhumbulo ndi ya nga misi, a i na vhudziva. -U pulana na kana mvetomveto zwo bveledza maanea a fushaho, nahone a kumedzeaho, o tea Luambo lwa Vhuvhili.	40 – 49% <u>11½ – 13½</u> -Zwi re ngomu zwo di linganela sa zwenczwo, hu na mavhaka a kanganyisaho vhutamani. -Hu na u dovholola. -U pulana na kana mvetomveto zwo bveledza maanea o linganelaho nahone a kumedzeaho, o tea LEV.	30 – 39% <u>8½ – 11</u> -Zwi re ngomu zwiawe a zwiho khagala, a zwo ngo farana. -Mhumbulo yo sekana, funzhi i sokou dovholola. -A hu na vhu tanzu vhu fushaho ha u pulana mvetomveto. -Maanea ha ngo bveledza nga ndila i kumedzeaho.	0 – 29% <u>0 – 8</u> -Zwi re ngomu a zwi livhani na thoho na huthihi, a zwo ngo lunzhezana. -Mhumbulo yo tapanyedza, ho dadwa tshothe. -U pulana na kana mvetomveto a zwiho. -Maanea aya ha nekedze/kumedzei.
LUAMBO, TSHITAILA NA U SEDZULUSA (LTS) MARAGA: 7	6 – 7 -U sumbedza vhudziva ho godobelaho ha ndene ya luambo. -Luambo, zwiga zwa u vhalu zwo shumiswa zwone-zwone. -U shumisa luambo lwo teaho lwa maambe/kuambe. -Munanguludzo wa mai pfi wo tea vhu kuma. -Tshitaela, thomu na redzhisitara zwo tea tshothe thoho ya mafiungo.	5 – 5½ -U di sumbedza vhudziva ha ndene ya luambo. -Luambo, zwiga zwa u vhalu zwo shumiswa nga ndila i pfalaho, u koma u shumisa luambo lwa kuambe/maambe. -Munanguludzo wa mai pfi hunzhi wo tea. -Tshitaela tshi tana thoho zwavhudi nga mwambo wa u shumisa mai pfi o tea. -Hunzhi a hu na	4½ -Vhudziva ha luambo ho sekana. -Luambo na zwiga zwa u vhalu hunzhi a zwi na vhu khakhi. -Munanguludzo wa mai pfi u fhasi, fhedzi wo di tea tshibveledza. -Tshitaela tsho di tea, tshi fusha thodea dza tshibveledza. -Kanzhi a hu na vhu khakhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.	3½ – 4 -Hurwe u vhalu zwiguku ha vhudziva ha luambo zwi hone. -Luambo ndi lwa misi, zwiga zwo shumiswa lu fushaho. -Munanguludzo wa mai pfi u a fusha. -Tshitaela, zwi di anana na thodea dza thoho ya mafiungo. -Hu di vha na vhu khakhi nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa.	3 -Vhudziva ha luambo ho sekana, na zwiga zwa u vhalu huriwe a zwo ngo shumiswa nga ndila yone. -Munanguludzo wa luambo ndi wa fhasi. -Tshitaela tshi shadza vhu farani, a tsho ngo tea thoho. -Hu na vhu khakhi ho vhalaho nahone ho di vha na u vhalulula na u sedzulusa.	2½ -Luambo na zwiga zwa u vhalu zwo khakhea. -Munanguludzo wa mai pfi wo shadza vhu kuma. -Tshitaela a tshi tshimbilelani na thoho. -Ho dala vhu khakhi, nahone zwo di vhalululwa na u sedzululwa zwiguku.	0 – 2 -Luambo na zwiga zwa u vhalu zwo khakhea tshothe. -Munanguludzo wa mai pfi wo vhu lingana, hu na ndado. -Tshitaela tsho vhu lingana tshothe. -Ho dalea vhu khakhi na ndado, nahone a hu vhalu vhu tanzu ha u vhalulula na u sedzulusa.

Vhuje ha khandiso iyi ho vhaladza

Iyan i kha statari li tevheleaho

		vhukhaki nga murahu ha u sedzuluswa na u vhalulwa ha mushumo.					
TSHIVHUMBEO (T) MARAGA: 5		- Hunzhi a lu na vhukhaki nga murahu ha u sedzuluswa na u vhalulwa ha mushumo. <u>4 – 5</u>					
		- Kubveledzwe kwo faranaho/funzhezwa ho kwa thoho. Vhudodombedzi vhu tokonyaho. - Mitala, dziptara zwo fhatwa lwo faranaho, zwa bvisela thalushedzo i khagala. - Vhulapfu/tshichalo tsha mapifi zwo tea.	<u>3½</u>	- Madhungo o bveledzwa nga ndila yo faranaho. Hu na ndonzhenanzhe - Mitala, dziptara zwo fhatwa lwo tea ho nahone thalushedzo i khagala. - Vhulapfu ho tea.			
		- Vhunzhi ha zwidodombedzwa zwo bveledzwa. - Mitala, dziptara hunzhi zwo fhatwa zavavhudi, na zwi ambiwaho zwi a pfala. - Vhulapfu ho tea.	<u>3</u>	- Dzinwe dza mbuno na zwidodombedzwa zwo bveledzwa. - Mitala, dziptara zwo di khakha, fiedzi uanana a di sala a tshi pfala. - Vhulapfu ho todogu tea.			
			<u>2½</u>	- Dzinwe dza dzimbuno dza ndetse dzi hone. - Mitala, dziptara zwo khakha, fiedzi i sala i usha di pfala. - Vhulapfu ho lapfesa/pfuthifhalesa.			
			<u>2</u>	- Dzinwe dza dzimbuno dza ndetse dzi hone. - Mitala, dziptara zwo khakha, fiedzi i sala i usha di pfala. - Vhulapfu ho lapfesa/pfuthifhalesa.			
			<u>1½</u>	- U ita a tshi bva kha thoho. - Zwi a konda u revhela vhunga la mathungo. - Mitala, dziptara zwo ngo fhatwa nga rigona, a zwi tsha amba. - Vhulapfu ho lapfesa/pfuthifhalesa.			
			<u>0 – 1</u>	- O itana na thoho. - Mitala, dziptara zwo vhangana, a zwi revhela. - Vhulapfu ho lapfesa/pfuthifhalesa u fhuisa impiyo.			

Vhune na khandiso iyi ho vhaladzwa

Iyani kha siatari li tevhelato

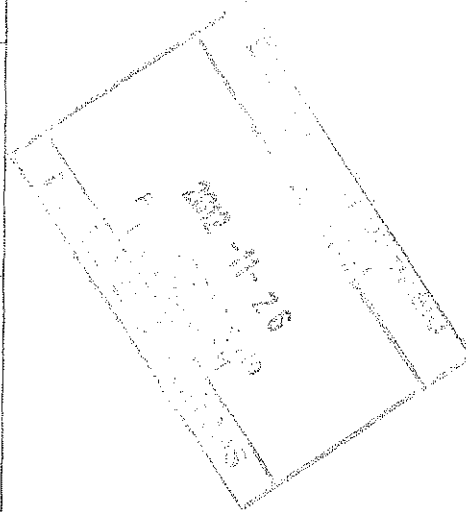
KHETHEKANYO YA B NA YA C: RUBRIKI YA U TOLA/MAKA ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU NA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI (Maraga: 20)

KHOUDU	Khoudu 7: Vhuswikeleli ha nthesa	Khoudu 6: Vhuswikeleli ha ntha	Khoudu 5: Vhuswikeleli ho dziaho	Khoudu 4: Vhuswikeleli vhu fushaho	Khoudu 3: Vhuswikeleli ho linganelaho	Khoudu 2: Vhuswikeleli ha fhasi	Khoudu 1: U sa swikelela
ZWI RE NGOMU, VHUPULANI NA TSHIVHUMBEO (NVT) MARAGA: 14	80 – 100% 11½ – 14 -Ndivho yo dziaho tshohe ya thodea dza tshibveledza. -Mugidi u tshimbila kha vhuṭala hone, hu si na u bva kha thoho ya maphungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, zvidodombedza zwothe zwi tikedza thoho ya maphungo. -Hu na vhuṭanzi ha u pulana na/kana mvetomveto, zwa mbo bveledza tshibveledza tshi kumedzeaho vhukuma. -O shumisa milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	70 – 79% 10 – 11 -U na ndivho yavhudi ya thodea dza tshibveledza. -U tshimbila kha vhuṭala hone, hu si na u sokou bva kha thoho ya maphungo. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana, zvidodombedza zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledza tshi kumedzeaho, tshi faranaho. -O shumisa vhuṭanzi ha milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	60 – 69% 8½ – 9½ -U na ndivho yo dziaho ya thodea dza tshibveledza. -Mugidi u fara vhuṭala, nahone u ou polika zwituku kha thoho ya maphungo. -Hunzhi zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana. -U pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledza tshi kumedzeaho, tshi faranaho. -O shumisa vhuṭanzi ha milayo yo teaho ya tshivhumbeco.	50 – 59% 7 – 8 -U na ndivho i fushaho ya thodea dza tshibveledza. -U rwala – o di bvanyana kha thoho, fledzi a zwi xedzi zwine thoho ya amba lini. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana nga ndila i fushaho, zwirwe zwa zvidodombedza zwi kikedza thoho. -Vhuṭanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledza tshi tangetedzeaho kha LEV. -U shumisa milayo ya tshivhumbeco nga ndila yo teaho.	40 – 49% 6 – 6½ -U na ndivho yo linganelaho ya thodea dza tshibveledza. -Vhuṭala hawe kha u fledzi a zwi xedzi zwine thoho ya amba lini. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwo farana lwo linganelaho, zwirwe zwa zvidodombedza zwi tikedza thoho. -Vhuṭanzi ha u pulana na/kana mvetomveto zwo bveledza tshibveledza tshi linganelaho kha LEV. -U na mihumbulo wo linganelaho wa thodea dza tshivhumbeco tshi tshibveledza- fledzi hu na u tshedza ha zwitshu zwa ndeme.	30 – 39% 4½ – 5½ -U na ndivho ya fhasi ya thodea dza tshibveledza. -Phindulo yave kha mushumo uyu i sumbedza hu na u shaetza vhukuma. -U rwala – u xedza vhuṭala, na zwi ambiwaho hwinwe a zwi tshi pila. -Zwi re ngomu na mihumbulo zwi ita zwi tshi liana, zvidodombedza zwi tshu zwi tikedza thoho. U pulana/kana mvetomveto a zwi fushi. Tshibveledza a tshi ngo kumedza zwa vhuṭa. U shumisa milayo ya tshivhumbeco nga ndila yo khakheaho – hu na u tshedza ha zwitshu zwa ndeme.	0 – 29% 0 – 4 -A hu na ndivho ya thodea dza tshibveledza. -U rwala – u liana na thoho, zwi ambiwaho hunzhi a zwi tshi pila. Zwi re ngomu na mihumbulo a zwi elani, zvidodombedza zwi tshu zwi tikedza thoho. -U pulana na/kana mvetomveto a zwiho. Tshibveledza tshi a tshi kumedzei. -A ho ngo shumisa thodea dzo teaho dza tshivhumbeco.

Vhune ha khandiso iyi ho vhaledzwa

Iyani kha siatari li tevheleaho

<p>LUAMBO, TSHITAELE NA U SEDZULUSA (LTS)</p> <p>MARAGA: 6</p>	<p>5 - 6</p> <p>-U shumisa zwehumbeco zwone- zwone zwa girama. -Tshibvedzwa tsho fhatwa zwa vuvhu. Ndvhho ya maipfi honzhi yo tea ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho tsho tea. -A hu na vukhakhhi vhungana nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>4½</p> <p>-Tshibvedzwa tsho fhatwa zwa vuvhu nahone nga ndila yone. -Ndvhho ya maipfi yo tea ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho tea. -Honzhi a hu na vukhakhhi nga murahu ho u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>4</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwo dzaho. -Ndvhho ya maipfi yo tea fu fushaho ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho di tea. -Honzhi a hu na vukhakhhi nga murahu ho u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho tea.</p>	<p>3 - 3½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa fu fushaho. -Vukhakhhi vhu re hona a vhu khakhisi nyimelo ya mafunzho. -Ndvhho ya maipfi i a fusha zwi tshi kwama ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho tea lu fushaho. -Hu di vha na vukhakhhi ho vhalaho nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho todoni vha ho tea.</p>	<p>2½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwo tou linganelaho. -Hu na vukhakhhi ho vhalahonyana. -Ndvhho ya maipfi i fhatwa nahone a i rei tshothe ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho tsa. -Hu na vukhakhhi ho vhalaho nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu ho lapfesa/pfufhifhalela.</p>	<p>2</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwa fhatwa nahone zwi a konda u tevhetelela. -Ndvhho ya maipfi i toda u tudamiswa nahone a i rei ndvhho, vha tangancedzaho mafunzho na nyimele. -Tshitaela tsho khakhea, nahone a tshitangancedzei. -Tshibvedzwa tshi na vukhakhhi vhonzhi, naho ho di vha na u vhalulula na u sedzulusa. -Zwo lapfesa/pfufhifhalela.</p>	<p>0 - 1½</p> <p>-Mushumo wo fhatwa lwa fhatwa nahone zwi a konda u tevhetelela. -Ndvhho ya maipfi i toda ndulamiso zwi hona, nahone a i rei ndvhho. -Tshitaela a tshi anani na ihoho. -Ho dalela vukhakhhi na ndago nga murahu ha u vhalulula na u sedzulusa. -Vhulapfu - Zwo lapfesa/pfufhifhalela u fhatwa mputo.</p>
--	--	---	--	---	--	--	--

Vhune ha khandiso iyi ho vhalwedzwa

Iyani kha siatari li tevhelaho

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 2

2.1 Vhurifhi ha tshiofisi/fomala

Tshivhumbeo

- Diresi mbili
- Theshano
- Mutumbu
- Magumo

2.2 Mufhindulano

Tshivhumbeo

- Mvulatswinga
- Mutumbu
- Magumo

2.3 Thambo

ho ea

- Vhane vha khou rambiwa.
- Mulaedza na zwidodombedzwa zwa thambo.
- Dzina la murambi.

[20]

KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA VHUDAVHIDZANI

MBUDZISO 3

3.1 Masia

ho ea

- Ndaela i tea u vha pfufhi yo edanaho.
- I tea u angaredza mulaedza/ fhethu ha ndeme.
- I tea u vha na ndunzhendunzhe.
- I riwalwe nga luambo lu swikeleleaho.

3.2 Fulaya

ho ea

- I tea u kunga.
- U tutula dzangalelo na lutamo .
- U nea ndivho ya lwendo.
- U tutuwedza muthu u dzhia vhukando.
- Datumu

3.3 Khungedzelo

ho ea

- Dzina la tshikungedzelwa (Khephusheni).
- Tshi wanala ngafhi (Diresi na fhethu).
- Vhukwamani (Thingu).
- Mbonalo i kungaho.

[20]

MARAGAGUTHE: 80

